EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.10.2013
COM(2013) 690 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

MAJANDUS- JA RAHALIIDU SOTSIAALSE MÕÕTME TUGEVDAMINE

KOMISJONI TEATIS
EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

MAJANDUS- JA RAHALIIDU SOTSIAALSE MÕÕTME TUGEVDAMINE

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Komisjon võttis 28. novembril 2012 vastu tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu loomise tegevuskava,[1] milles esitatakse visioon majandus- ja rahaliidu tugevast ja püsivast poliitilisest-, eelarve- ja majandusstruktuurist. 2012. aasta detsembri Euroopa Ülemkogu toetas majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme arendamist, sealhulgas sotsiaaldialoogi.

Sellega seoses tuletas 2013. aasta juuni Euroopa Ülemkogu meelde, et tuleks tugevdada majandus- ja rahaliidu sotsiaalset mõõdet ning rõhutas, et oluline on paremini jälgida ja arvesse võtta sotsiaalset ja tööturu olukorda majandus- ja rahaliidus, kasutades selleks eelkõige asjakohaseid sotsiaal- ja tööhõivenäitajaid majanduspoliitika kooskõlastamise Euroopa poolaasta raames. Ülemkogu rõhutas lisaks, et tööhõive- ja sotsiaalpoliitikat on vaja paremini kooskõlastada, austades samal ajal täielikult liikmesriikide pädevust, ning osutas sotsiaalpartnerite ja sotsiaaldialoogi rollile nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil. Ka Euroopa Parlament esitas oma seisukohad toimiva majandus- ja rahaliidu saavutamise prioriteetide kohta, eelkõige Euroopa sotsiaalpakti käsitleva soovituse[2] kaudu.

Käesoleva teatisega toetab komisjon veelgi majandus- ja rahaliidu süvendamist käsitlevat debatti, pidades meeles, et üldine sotsiaalmeetmete kava on 28 liikmesriiki puudutav küsimus. Samuti tuleb märkida, et tööhõive- ja sotsiaalmeetmed on väga suurel määral liikmesriikide pädevuses. Komisjon pakub välja mitu algatust majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme tugevdamiseks, keskendudes eelkõige kolmele aspektile:

i) tööhõive- ja sotsiaalküsimuste tugevdatud järelevalve ning poliitika kooskõlastamine;

ii) suurem solidaarsus ning tööhõivet ja töötajate liikuvust käsitlevad meetmed;

iii) tugevdatud sotsiaaldialoog.

[1] Komisjoni teatis „Tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu loomise tegevuskava – üleeuroopalise arutelu avamine", 28.12.2012, COM(2012) 777.
[2] Euroopa Parlamendi algatusraport „Tõelise majandus- ja rahaliidu poole" (*Towards a genuine Economic and Monetary Union*), mida tutvustati 18. oktoobril 2012 („Thysseni raport").

2. MAJANDUS- JA RAHALIIDU SOTSIAALSE MÕÕTME TUGEVDAMINE

2.1 Strateegia „Euroopa 2020” üldine sotsiaalne mõõde

Aluslepingute kohaselt peab EL oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel võtma arvesse kõrge tööhõive taseme edendamise, piisava sotsiaalse kaitse tagamise, sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning hariduse, koolituse ja inimeste tervise kaitse kõrge tasemega seotud nõudeid (ELi toimimise lepingu artikkel 9).

Strateegia „Euroopa 2020” vastuvõtmisega asetati sotsiaalpoliitika esmakordselt ELi majandusstrateegia keskmesse. Strateegia „Euroopa 2020” raames on EL püstitanud üldeesmärgid, millega soovitakse tõsta tööhõive määra, vähendada koolist väljalangemist, suurendada kolmanda taseme või sellega võrdväärse hariduse omandanute osakaalu ning vähendada vaesuses elavate inimeste arvu vähemalt 20 miljoni võrra. Need eesmärgid on ELi tööhõive ja majanduskasvu strateegia keskmes ning juba kujundavad ELi sotsiaalpoliitikat. Rakendatakse ELi tasandil võetud peamisi meetmeid, näiteks 2012. aasta aprillis esitletud tööhõivepaketti, 2012. aasta detsembris vastuvõetud noorte tööhõive paketti ja 2013. aasta veebruaris vastuvõetud sotsiaalsete investeeringute paketti.

Riiklike ja ELi meetmeid käsitlevate prioriteetide seadmisel iga-aastases majanduskasvu analüüsis soovib komisjon tagada, et liikmesriigid viiksid eelarve ja meetmed omavahel kooskõlla, et suurendada eelkõige tööhõivet ja sotsiaalset sidusust. Komisjon vaatab kord aastas Euroopa poolaasta raames läbi iga liikmesriigi majandus- ja sotsiaalarengu ning esitab riigipõhised soovitused riiklike meetmete kohta. Selle läbivaatamise käigus toob komisjon välja ELi ja euroala jaoks peamised majanduslikud ja sotsiaalsed probleemid. Euroopa poolaasta on seega sobiv raamistik liikmesriikide majandus- ja sotsiaalreformide juhtimiseks ja seireks. Lisaks on sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasamise avatud koordinatsiooni meetod aidanud juhtida struktuurireforme sotsiaalpoliitika valdkondades.

Kriisi ajal on tulnud ilmsiks, et teatavate liikmesriikide majanduspoliitika ei ole jätkusuutlik. Samuti on kriisi ajal välja tulnud Euroopa majanduse ja ELi tasandil juhtimise nõrgad küljed. Kriisile reageerides keskenduti kindlalt vajalike struktuurireformide läbiviimisele, eelkõige finantsabi saavates riikides („kohandamisprogrammi kohaldavad riigid”), ning muudele riikidele anti riigipõhiseid soovitusi.

Majanduskriis on teinud Euroopa 2020. aastaks püstitatud eesmärkide saavutamise keerulisemaks: enamikus liikmesriikides on tööhõive vähenenud ning tööhõive ja sotsiaalse olukorra erinevus liikmesriikide vahel on suurenenud. 2013. juuli seisuga oli EL 28-s ligikaudu 26,6 miljonit töötut, neist üle 19,2 miljoni euroalal. Ligikaudu veerand majanduslikult aktiivsetest noortest Euroopas on tööta: 2013. juulis ligikaudu 23,4 % (5,6 miljonit) EL 28-s ning 24 % (3,5 miljonit) euroalal. Vaesus ja sotsiaalne tõrjutus on alates 2009. aastast suurenenud, eelkõige Euroopa lõuna- ja idapoolsetes liikmesriikides. Mõnes riigis on tasakaalustamatuse kõrvaldamine toonud kaasa toodangu languse, tööpuuduse suurenemise ja sissetulekute vähenemise. Samal ajal on riike, kes on siiani üsna hästi vastu pidanud. Viimasel juhul on tavaliselt tegemist riikidega, kus on hästitoimiv tööturg ja tugevam hoolekandesüsteem ning kellele on kasu toonud ammu enne kriisi läbiviidud struktuurireformid[3].

[3] Euroopa Komisjon, *Employment and Social Developments in Europe 2012.*

Vaatamata väga rasketele tingimustele on siiski saavutatud edu. ELi majanduse juhtimise tugevdamine ja meetmed, mis on võetud riigi tasandil kohandamise lihtsustamiseks, on osutunud tõhusaks ning loovad aluse selleks, et kiirendada ja toetada majanduse elavnemist ja töökohtade loomist. Veel lahendamata probleemide käsitlemiseks on tähtis tugevdada majandus- ja rahaliidu sotsiaalset mõõdet, et saada parem ülevaade sotsiaalmeetmetest ja -arengust.

2.2 Majandus- ja rahaliidu sotsiaalne mõõde

Majandus- ja rahaliidu nõuetekohaseks toimimiseks peavad selle juhtumisstruktuurid olema täielikud, et ennetada ja parandada püsivaid lahknevusi, mis võivad ohustada rahaliidu kui terviku finants- ja majanduslikku stabiilsust, meie heaolu ja sotsiaalset turumajandust. Majanduse reaalse kohandamise võime on rahaliidus ülioluline. Kriisi ajal ilmnesid puudused rahaliidu toimimises, kuigi ELi majanduse juhtimise tugevdamiseks on astutud olulisi samme. Makstud on väga kõrget majanduslikku ja sotsiaalset hinda, kuna vajalikke reforme on poliitiliste olude tõttu liiga sageli edasi lükatud. Tööhõivet, konkurentsivõimet ja paremaid sotsiaalmajanduslikke võimalusi toetavad struktuurireformid võivad tulemusi anda palju hiljem ning sageli näib, et majanduslanguse ajal on neid keeruline läbi viia, ning majanduskasvu ajal võib tunduda, et vajadus nende järele ei ole nii tungiv. Kui vajalikke meetmeid ei võeta, võib negatiivne mõju aga edasi kanduda ning majandus- ja rahaliidu kui terviku majanduse põhinäitajad halveneda. Rahaliidu ühine huvi on tagada tööhõivet ja sotsiaalprobleeme käsitlevate struktuurireformide nõuetekohane rakendamine. Liikmesriigid peavad selles üksteist toetama.

Töötus ja sotsiaalprobleemid toovad kaasa sissetulekute vähenemise märkimisväärsel osal rahvastikust või ühiskonnal tervikuna. Samuti pärsivad need konkurentsivõimet ja asjaomaste riikide kasvupotentsiaali, sest olemasolevat ja tulevast inimkapitali ei kasutata piisavalt ära või jäävad tegemata vajalikud investeeringud. Püsiv töötus ja sotsiaalne ebavõrdsus võivad vähendada ka poliitilist ja avaliku sektori toetust ning mõjutada riikide stabiilsust ja võimet kujundada usaldusväärset poliitikat. Kui tööhõive ja sotsiaalsete probleemide lahendamiseks ei võeta õigel ajal ja tõhusal viisil ühiseid meetmeid, võivad välja kujuneda pikaajalised lahknevused.

Majandus- ja rahaliidu sotsiaalne mõõde on seotud selliste majanduse juhtimise mehhanismide ja poliitikavahenditega, mille abil on võimalik kindlaks määrata, arvesse võtta ja käsitleda tööhõive ja sotsiaalpoliitika arengusuundi ja probleeme. Sotsiaalse mõõtme tugevdamine peaks aitama kõigil liikmesriikidel kasutada ära oma kasvu- ja tööhõivepotentsiaali, suurendada sotsiaalset sidusust ning ennetada lahknevusi kooskõlas aluslepingute ja strateegiaga „Euroopa 2020”.

Edasiminek on vajalik järgmistes valdkondades:

- majandus- ja rahaliidu riikide tööhõive ja sotsiaalarengu seire teostamiseks vajaliku suutlikkuse suurendamine, et õigeaegseid ja nõuetekohaseid poliitikastrateegiaid paremini kooskõlastada;
- ELi meetmete ja rahaliste vahendite kasutuselevõtt tööpuuduse (sealhulgas noorte tööpuudus) ja sotsiaalse kitsikuse vähendamiseks tõhusal ja jätkusuutlikul viisil;
- vastutuse ja majandusdistsipliini suurendamiseks võetavate meetmete ühendamine suurema solidaarsuse ja rahalise toetusega;
- tööjõu piiriülest liikuvust ELis takistavate asjaolude vähendamine;

- sotsiaaldialoogi osatähtsuse suurendamine kogu euroala hõlmavate strateegiate ja riiklike strateegiate väljatöötamisel, kaasates piisaval määral sotsiaalpartnereid.

3. TÖÖHÕIVE- JA SOTSIAALKÜSIMUSTE TUGEVDATUD JÄRELEVALVE NING POLIITIKA PÕHJALIKUM KOOSKÕLASTAMINE

ELi poliitiline strateegia kriisiolukorras hõlmas majandus- ja rahaliidu majanduse juhtimise ja mitmepoolse järelevalve tugevdamist, eelkõige euroalal. Seda tehti majanduspoliitika kooskõlastamise Euroopa poolaasta raames. Määruse (EÜ) nr 1176/2011 vastuvõtmisega kehtestati makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamiseks uus järelevalvemehhanism ning sellega seotud täitemeetmed.

Komisjoni tegevuskavas on rõhutatud, et majandus- ja rahaliitu on põhjalikult uuendatud, kuid töö ei ole veel lõpetatud. Kuigi tööhõive- ja hoolekandesüsteemid on peamiselt liikmesriikide vastutusalas, tähendab sotsiaalse mõõtmega tõelise majandus- ja rahaliidu loomine tööhõive ja sotsiaalpoliitika vahendite ja mehhanismide väljatöötamist või tugevdamist olemasolevas juhtimisraamistikus.

Makromajandusliku tasakaalustamatuse järelevalvesse on vaja lisada sotsiaalne mõõde. Seda tuleb teha ka üldisemalt seoses majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaastaga ning selleks oleks vaja tugevdada olemasolevat tööhõive- ja sotsiaalmeetmete kooskõlastamise raamistikku. Kui makromajandusliku tasakaalustamatuse järelevalvel võetakse senisest rohkem arvesse sotsiaalset mõõdet, oleks lihtsam kavandada meetmeid, mida soovitatakse riikidele, kus toimub makromajanduslik kohandamine.

Lisaks on oluline avastada tööhõive ja sotsiaalvaldkonna negatiivsed arengusuunad võimalikult vara ning tõhustada tööhõive- ja sotsiaalmeetmete kooskõlastamist ja seiret. Sellega tagatakse tõhusad poliitikameetmed ning toetatakse lähenemist kõnealustes valdkondades. Lähenemist aitaks edendada vastastikune õpe, parima tava vahetamine ja võrdlev analüüs, mis põhineb tugevamal järelevalvel.

3.1 Tööhõive ja sotsiaalarengu seire tugevdamine makromajandusliku järelevalve osana

2011. aastal võeti kasutusele makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlus ning kehtestati sellega seotud täitemeetmed, et luua majandus- ja rahaliidu jaoks järelevalvemehhanism tõsise tasakaalustamatuse ennetamiseks ja korrigeerimiseks. Kõnealune menetlus hõlmab paljusid aspekte, alates välismajanduse jätkusuutlikkusest, konkurentsivõimest, laenudest ja võlast kuni varade hinna ja finantsstabiilsuseni. Makromajandusliku stabiilsuse tagamiseks tuleb pöörata tähelepanu igale nimetatud aspektile. Eelkõige võib see aidata ennetada tõusu ja languse perioode ning tulla toime langusperioodidega, kus lisaks usalduse vähenemisele finantsturgude vastu, kapitali väljavoolule ja ulatuslikule finantsvõimenduse vähendamisele nõrgeneb majandustegevus ja suureneb sotsiaalne kitsikus.

Mitme euroala riigi puhul on viimase aja kogemused näidanud, et kahjulik makromajanduslik tasakaalustamatus, mis on osaliselt seotud era- ja avaliku sektori võla kuhjumise ning püsiva konkurentsivõime langusega, seab tõsiselt ohtu riigi majanduse ja tööhõive väljavaated ning heaolu. Seepärast on väga oluline tuvastada varakult võimalikud riskid ning ennetada kahjuliku makromajandusliku tasakaalustamatuse teket.

Praeguse ajani ei ole sotsiaalküsimused makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse rakendamisel selgelt nähtaval olnud. Sotsiaalküsimuste selgem arvessevõtmine oleks kasulikum mitmes mõttes. See võimaldaks paremini mõista riske, mida selline

tasakaalustamatus endas kannab (töötus, vaesus ja laiemad sotsiaalsed tagajärjed). Samuti aitaks see saada parema ülevaate sotsiaalsetest arengusuundadest kohandamisprotsessi ajal. Paremad teadmised aitavad omakorda määrata kindlaks poliitikameetmed, millega korrigeerida tasakaalustamatust ning vähendada samal ajal võimalikult palju selle sotsiaalseid tagajärgi.

Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlus koosneb mitmest etapist. Kõigepealt koostatakse iga-aastane häiremehhanismi aruanne ja näitajatest koosnev tulemustabel. Seejärel analüüsitakse põhjalikult olukorda igas liikmesriigis, kus häiremehhanismi aruande koostamise etapis on tehtud kindlaks oht tasakaalustamatuse tekkimiseks. Lõpuks koostatakse riigipõhised soovitused ning vajaduse korral parandusmeetmete kava riikidele, kus esineb ülemäärane tasakaalustamatus. Tasakaalustamatuse sotsiaalset mõju tuleks praeguses makromajandusliku tasakaalustamatuse järelevalve raamistikus rohkem arvesse võtta. Selleks tuleks makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse käigus tehtavat üldist analüüsi täiendada tööhõivet ja sotsiaalküsimusi käsitlevate näitajatega.

Töötus on **häiremehhanismi aruandes** juba lisatud põhinäitajate hulka. Selleks et paremini kajastada makromajandusliku tasakaalustamatuse sotsiaalset mõju, võiks juurde lisada piiratud arvu täiendavaid tööhõive- ja sotsiaalvaldkonna näitajaid. 2014. aasta Euroopa poolaasta jaoks võiks kehtestada järgmised täiendavad näitajad (vt lisas esitatud suunav tabel):

i. tööturul osalemise määr:

ii. pikaajalise töötuse määr;

iii. noorte töötuse määr (täiendatud mittetöötavate ja mitteõppivate noorte osakaaluga);

iv. vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riski määr (täiendatud kolme alanäitajaga: vaesusriski määr, materiaalse ilmajäetuse määr, madala tööintensiivsusega leibkondades elavate inimeste osakaal)

Komisjon, Euroopa Parlament ja nõukogu teevad koostööd, et sobivad näitajad välja valida.

Põhjalikud analüüsid ja muud asjaomased poliitikadokumendid peaksid alati sisaldama punkti, milles käsitletakse analüüsitava riigi tööhõive- ja sotsiaalarengut, kasutades selleks häiremehhanismi aruande tulemustabelis esitatud mitmesuguseid sotsiaalnäitajaid ja analüütilisi vahendeid. See aitaks selgitada, millised on seosed kuhjuva tasakaalustamatuse ja sotsiaalarengu vahel ning lihtsustaks poliitiliste lähenemisviiside väljatöötamist.

3.2 Peamistest tööhõive- ja sotsiaalnäitajatest koosneva tulemustabeli väljatöötamine ning tööhõive- ja sotsiaalmeetmete parem kooskõlastamine

Komisjoni tegevuskava kohaselt tuleks tööhõive- ja sotsiaalmeetmete kooskõlastamist ja järelevalvet majandus- ja rahaliidus tõhustada ning edendada lähenemist kõnealuses piirkonnas.

Euroopa tööhõivestrateegia võeti vastu 15 aastat tagasi ning alates sellest ajast alates on nii selle kui ka majanduspoliitika raamistiku alusel kooskõlastatud töökohtade loomist käsitlevaid meetmeid. Mõlema strateegiaga soovitakse liikuda ühiste, kontrollitavate ja korrapäraselt ajakohastatavate eesmärkide poole[4]. Strateegias „Euroopa 2020” on tugev rõhuasetus tööhõivel ja sotsiaalküsimustel ning see sisaldab konkreetseid eesmärke töötuse ja vaesuse

[4] Vt eesistujariigi järeldused Luxembourgis 20. ja 21. novembril 1997. aastal toimunud erakorralise tööhõivealase Euroopa Ülemkogu kohtumise kohta, § 3.

vähendamiseks. Komisjoni iga-aastase majanduskasvu analüüsi osana avaldatud esialgses ühises tööhõivearuandes analüüsitakse tööhõive- ja sotsiaalküsimusi ning liikmesriikide poliitikameetmeid. Selle aruande alusel toimub täiendav analüüs, järelevalve ja kooskõlastamine kogu Euroopa poolaasta jooksul[5]. Strateegiaga „Euroopa 2020" on ette nähtud tõhus majanduse juhtimise süsteem ELi ja liikmesriikide poliitikameetmete kooskõlastamiseks.

Tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogus on ministrid juba väljendanud tahet[6] arendada edasi olemasolevaid seirevahendeid[7] ning tugevdada mitmepoolset järelevalvet ja poliitika kooskõlastamist tööhõive- ja sotsiaalnäitajatest koosneva tulemustabeliga.

Komisjon teeb ettepaneku koostada **põhinäitajatest koosnev tulemustabel, mida ta kasutab oma ühise tööhõivearuande eelnõus tööhõive ja sotsiaalarengu kohta**. See peaks olema analüütiline vahend, mis võimaldab paremini ja varem kindlaks teha peamisi tööhõive- ja sotsiaalprobleeme, eelkõige kõiki riskitegureid väljaspool riigipiire[8]. Tulemustabel koosneks piiratud arvust põhinäitajatest, mis kajastavad selliseid tööhõive- ja sotsiaalvaldkonna suundumusi, mis võivad oluliselt kahjustada tööhõivet, sotsiaalset sidusust ja inimkapitali ning avaldada negatiivset mõju liikmesriigi majanduskasvule ja konkurentsivõimele. Tabel on kavas lisada ühise tööhõivearuande eelnõusse, et näha ette kitsam alus tööhõive- ja sotsiaalmeetmete mitmepoolseks tugevdatud järelevalveks ning lihtsustada selliste olukordade kindlakstegemist, mis nõuavad tööhõive- ja sotsiaalmeetmete võtmist.[9] Järgmised põhinäitajad (vt lisas esitatud suunav tabel) võiksid aidata tuvastada negatiivseid suundumusi piisavalt vara ning ennetada olukorra edasist halvenemist:

i. töötuse tase ja muutused;

ii. mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (nn NEET-noorte) määr ning noorte töötuse määr;

iii. kodumajapidamiste reaalselt kasutatav kogutulu;

iv. tööealise elanikkonna vaesusriski määr;

v. ebavõrdsus (sissetulekukvintiilide suhte kordaja).

Tulemustabelit ei tohiks lugeda mehhaaniliselt ning selle üksikasjalikum tõlgendamine peaks põhinema olemasolevatel vahenditel (tööhõivepoliitika jälgimise vahend,[10] sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahend,[11] ühine hindamisraamistik[12]) ja sellistel kokkulepitud

[5] Vt määrus (EÜ) nr 1466/97, mida on muudetud määrusega (EL) nr 1175/2011, eelkõige 1-A jagu majanduspoliitika kooskõlastamise Euroopa poolaasta kohta.
[6] Nõukogu eesistujariigi 15. mai 2013. aasta kiri Euroopa Ülemkogu eesistujale „Majandus- ja rahaliidu sotsiaalne mõõde".
[7] Tööhõivepoliitika jälgimise vahend ja sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahend.
[8] Täielik ülevaade on esitatud lisas. Liikmesriikidel ei ole täiendavaid aruannete esitamise kohustusi.
[9] ELi toimimise lepingu artikli 148 lõikega 1 ette nähtud ühise tööhõivearuande peab vastu võtma nõukogu ning see on adresseeritud Euroopa Ülemkogule. Sõna „ühine" osutab komisjoni ja nõukogu vahelisele kokkuleppele ning vastavale andmekogumile, mida kasutatakse laialdaselt Euroopa poolaasta raames.
[10] Tööhõivepoliitika jälgimise vahend on komisjoni ja liikmesriikide ühine aruanne, mille lõppeesmärk on selgitada koos välja iga liikmesriigi peamised tööhõiveprobleemid. Selleks võrreldakse eri liikmesriikide tööhõiveolukorda teataval ajahetkel ning aja jooksul toimuvaid muutusi ühes liikmesriigis. Tööhõivepoliitika jälgimise vahendiga tehakse kokkuvõte hindamisest, mis viiakse läbi ühise hindamisraamistiku alusel kümnes tööturuga seotud valdkonnas.
[11] Sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahendi kiitis nõukogu heaks 2012. aasta oktoobris. See on ELi liikmesriikide sotsiaalse olukorra jälgimise meetod.
[12] Ühine hindamisraamistik on peamiste tööturu- ja sotsiaalnäitajate andmebaas, mida kasutatakse liikmesriikide tööturu- ja sotsiaalarengu jälgimiseks ning selleks, et hinnata liikmesriikide edusamme põhieesmärkide saavutamisel. See on analüütiline vahend, mis põhineb ühiselt kokkulepitud näitajatel 11 poliitikavaldkonnas.

andmekogumitel nagu Euroopa tööjõu uuring ning sissetulekuid ja elamistingimusi käsitlev ELi statistika.

Tulemustabeli jaoks vajalikud tööhõive- ja sotsiaalnäitajad peaksid arvesse võtma iga riigi eripära ning nende abil peaks olema võimalik kindlaks teha kõige tõsisemad probleemid ja arengusuunad võimalikul varakult enne seda, kui olukord riigis võrreldes varasema olukorraga või olukorraga mujal ELis liiga palju halveneb. Tulemustabel aitab kaasa ka strateegia „Euroopa 2020" eesmärkide saavutamisele, kuna selle abil on võimalik tuvastada suuremad tööhõive- ja sotsiaalprobleemid ELis ning tagada poliitikameetmete võtmine õigel ajal.

Selleks et tööturu- ja sotsiaalolukorda paremini jälgida ja arvesse võtta, peaksid komisjon ja nõukogu omavaheliste arutelude käigus kokku leppima konkreetses tööhõive- ja sotsiaalnäitajaid käsitlevas tulemustabelis, mis peaks valmima 2014. aasta Euroopa poolaastaks. Kui nõukogu selle vastu võtab, saadetakse kavandatavat tulemustabelit sisaldava ühise tööhõivearuande eelnõu iga-aastase majanduskasvu analüüsi osana Euroopa Ülemkogule. Tulemustabelit arutatakse Euroopa Parlamendis ja sotsiaalpartneritega.

Koos tööhõive- ja sotsiaalarengu jälgimise tugevdamisega makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raames (vt punkt 3.1) aitab peamisi tööhõive- ja sotsiaalnäitajaid kajastav tulemustabel tööhõive- ja sotsiaalküsimusi üldisel poliitikamaastikul tõhusamalt käsitleda. See täiendaks nõukogu ja komiteede tööd kevadise Euroopa Ülemkogu eel.

3.3 Euroopa poolaasta raames tööhõive- ja sotsiaalpoliitika tihedam koordineerimine

Euroopa poolaasta raames tuleb parandada tööhõive- ja sotsiaalpoliitika koordineerimist. Selleks tuleb ühiselt põhjalikult analüüsida peamisi tegureid ning selgitada välja olulisimad meetmed ja reformid.

Praegu kasutatakse liikmesriikide konkreetsete probleemide väljaselgitamiseks, nende tegevuse tulemuslikkuse võrdlemiseks ja nende järjestamiseks kolme vahendit: ühist hindamisraamistikku, tööhõive olukorra jälgimise vahendit ja sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahendit. Need vahendid hõlmavad kogu valdkonda. Nende kasutuselevõtu peamine eesmärk on välja selgitada peamised tööturu- ja sotsiaalprobleemid, millega liikmesriigid puutuvad kokku strateegia „Euroopa 2020" eesmärkide täitmisel, ning jõuda nende suhtes ühisele seisukohale. Tulemustabeliga ei muudeta strateegia „Euroopa 2020" poliitilisi eesmärke, vaid selgitatakse välja sellised muutused majandus- ja rahaliidu sotsiaalmajanduslikus olukorras, mida tuleb hoolikamalt jälgida. Tulemustabel täiendab neid vahendeid.

Olemasolevate vahenditega on juba tehtud võrdlusuuringuid ja hinnatud tulemuslikkust. Neid tuleks veelgi rohkem toetada ja neid kasutada muu hulgas tööhõivekomitees ja sotsiaalkaitsekomitees. Tööhõive olukorra jälgimise vahend võimaldab visuaalselt võrrelda liikmesriikide tulemusi statistiliselt parimate liikmesriikide näitajatega. Sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahend hõlmab 20 peamist sotsiaalvaldkonna näitajat, mis annavad ülevaate olulisimatest muudatustest Euroopa sotsiaalses olukorras ning aitavad välja selgitada peamised jälgimist vajavad sotsiaalsed suundumused.

Töötades poliitikasuunised välja parimaid tulemusi saavutanud riikide kogemuste põhjal ja andes nende alusel välja üksikasjalikud suunised või nõukogu soovitused, nagu seda tehti

noortegarantii puhul, saab levitada head tava ning suunata valitsuste ja sidusrühmade jõupingutused probleemidele, mille lahendamisest sõltub kogu majandus- ja rahaliidu toimimine. Lähtudes heast tavast ja võrdlusalustest, on võimalik elavdada tööturgu ja soodustada töökohti loovat majanduskasvu.

Hea tava edendamiseks poliitika koordineerimise süvendamine võib hõlmata aktiivse tööturupoliitika kvaliteedi parandamist, tööturu killustumise vähendamiseks tehtavate reformide toetamist ning inimkapitali arendamist. Tööturuasutuste seas levitatakse head tava tööturuasutuste võrgustiku kaudu. Komisjon esitas hiljuti ettepaneku tõhustada liikmesriikide tööturuasutuste koostööd,[13] luues võrdlusnäitajate rakendamise ja vastastikuse õppimise algatuste üldraamistiku, mis võimaldaks sisuliselt võrrelda tööturuasutuste tegevuse tulemuslikkust.

Hästi toimivad sotsiaalteenistused parandavad inimeste võimalusi osaleda majanduselus ja kasutada sotsiaalteenuseid. Lisaks on need olulised kogu ELi majanduse seisukohalt. Selles valdkonnas on võimalik veelgi parandada sotsiaalpoliitika hea tava vahetamist avatud koordinatsiooni meetodil.

On oluline, et need vahendid ning tööhõive- ja sotsiaalpoliitika uus tulemustabel üksteist täiendaksid. Seetõttu arutab komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukoguga võimalusi veelgi süvendada tööhõive- ja sotsiaalpoliitika koordineerimist, kasutades selle pakutavaid võimalusi täiendavate vahenditena Euroopa poolaasta kontekstis.

4. VASTUTUS, SOLIDAARSUS NING TÖÖHÕIVE JA TÖÖJÕU LIIKUVUSE ALASTE MEETMETE TUGEVDAMINE

4.1 Rahastamisvahendite tugevdamine solidaarsuse edendamiseks

Majanduskriis on suurendanud ebavõrdsust ja pikaajalise tõrjutuse ohtu ning märkimisväärselt kärpinud avaliku sektori kulutusi. Seepärast on sotsiaalinvesteeringute prioriteetide kindlaksmääramine ja sotsiaalteenistuse ajakohastamine liikmesriikide jaoks keeruline ülesanne. Parandada tuleb aktiivse kaasamise strateegiate tulemuslikkust ning sotsiaalvaldkonna eelarve kasutamise tõhusust ja tulemuslikkust. 20. veebruaril 2013 esitas komisjon sotsiaalsete investeeringute paketi, mille eesmärk on anda liikmesriikidele suuniseid sotsiaalkaitsesüsteemi tõhususe, tulemuslikkuse ja eesmärgipärasuse suurendamiseks eelkõige sotsiaalsete investeeringute kaudu.

Sotsiaalse mõõtme süvendamisel tuleb täielikult ära kasutada ELi eelarve pakutavad võimalused. Võrreldes eelmise perioodiga on 2014.–2020. aasta vahendeid suurendatud ja programme tugevdatud. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidele kuulub endiselt oluline roll liikmesriikide reformide rakendamisel ja sotsiaalpoliitika ajakohastamisel. Endiselt on oluline Euroopa Sotsiaalfond ning mitme liikmesriigi puhul võib ELi vahendite sihipärasem kasutamine tööhõive suurendamiseks ja sotsiaalpoliitika teostamiseks aidata märkimisväärselt hoogustada majanduskasvu.

Uus tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programm aitab levitada uuenduslikke ja kulutõhusaid tööhõive ja sotsiaalpoliitika meetmeid kõigis liikmesriikides ning Euroopa abifond enim puudustkannatavate isikute jaoks annab materiaalset abi inimestele, kes seda

[13] 17. juunil 2013 esitas komisjon ettepaneku võtta vastu otsus tõhustada tööturuasutuste koostööd, mis võimaldaks sisuliselt võrrelda tööturuasutuste tegevuse tulemuslikkust tõenditepõhiste võrdlusuuringute alusel.

kõige rohkem vajavad. Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond toetab Euroopa solidaarsust töötajatega, kes kannatavad piirkondlike ning üleilmses kaubanduses toimunud muudatuste tagajärjel aset leidnud ulatuslike koondamiste tõttu.

Noorte tööhõivealgatuse eesmärk on aidata liikmesriikidel rakendada noortegarantiid piirkondades, kus noorte töötuse määr on üle 25 %. Euroopa Ülemkogu otsustas juunis, et kolm miljardit eurot noorte tööhõivealgatuse eelarverea vahendeid võetakse kasutusele ennaktempos juba 2014.–2015. aastal ning et Euroopa Sotsiaalfondi programmide raames eraldatakse samade eesmärkide jaoks veel vähemalt kolm miljardit eurot. Noorte tööhõivealgatus kajastab suurt poliitilist tahet ühiselt võidelda teatavate riikide ja piirkondade ebaproportsionaalselt suurte tööhõive- ja sotsiaalprobleemidega, mis kahjustavad kogu liitu. Komisjon aitab liikmesriikidel esmatähtsa ülesandena koostada noortegarantii rakenduskavasid ning soovib nende lõppversioonid ja finantsplaneeringu ettepanekud kätte saada 2013. aasta lõpuks.

4.2 Tööhõive ja tööjõu liikuvuse alaste meetmete tugevdamine

Sotsiaalse mõõtme valdkonnaülese lähenemisviisi edendamise seisukohalt on äärmiselt oluline kehtestada tõhus tööhõivepoliitika, et parandada tööturgu tugevdada ning säilitada tööhõive ja konkurentsivõime, samal ajal toetades uute töökohtade loomist nende töökohtade asemele, mis kaovad majanduse struktuurimuutuste tõttu. Nagu rõhutati 2012. aasta tööhõivepaketis,[14] tuleb võtta meetmeid nii tööturu pakkumise kui ka nõudluse poole toetuseks. Liikmesriigid peaksid kiiresti rakendama tööhõivekavad vastavalt asjakohastele riigipõhistele soovitustele.

Üks pakilisemaid ülesandeid tööhõive valdkonnas on aidata noortel tööturule siseneda ning säilitada nende võimalused hoolimata ebasoodsast majandusolukorrast. Euroopas on kokku lepitud, et iga liikmesriik kehtestab noortegarantii ja eraldab vahendid peamiste struktuurireformide rakendamiseks eelkõige noorte tööhõive algatuse kaudu. Sel alal tuleb kiiresti edasi liikuda, et kõikides liikmesriikides säiliksid eeldused kiireks majanduskasvuks ja taastuks sotsiaalmajanduslik lähenemine majandus- ja rahaliidus.

On selge, et rahaliidu heaks toimimiseks on vaja ressursiturgude paindlikkust. Ehkki kapital on olnud väga liikuv, on tööturud endiselt väga killustatud. Selleks et tagada Euroopas tööjõu nõudluse ja pakkumise tõhus ja kiire tasakaalustamine ning kasutada ära kõik võimalused tööhõive suurendamiseks, on eriti oluline parandada inimeste võimalusi liikuda oma riigis ja sellest väljapoole vastavalt töövõimaluste avanemisele. Töötajate vaba liikumine on üks ELi ja ühtse turu nurgakive. Tööjõu liikuvus majandus- ja rahaliidus võib teatud määral toimida ka asümmeetrilise mõjuga majanduslanguse leevendamise mehhanismina,

kuid piiriülene liikuvus Euroopa Liidus on endiselt väike. Teises liikmesriigis elavad ELi kodanikud moodustavad vaid 2,6 % liidu rahvastikust. Mõne muu liikmesriigi kodakondsus on alla 4 %-l euroala tööealisest elanikkonnast. Samas tuleks arvesse võtta asjaolu, et 10 % ELi kodanikest on varem juba töötanud mõnes muus liikmesriigis ja 17 % kavatseb tulevikus töötada või elada teises liikmesriigis. Tööjõu vähesel liikuvusel on mitmesuguseid põhjuseid, sealhulgas kultuurilisi ja sotsiaalseid – keele- ja kultuuritõkked, eluasemeturud, peresidemed. Osa põhjusi on seotud ka ELi õigusaktidega antud õiguste teostamisega ning sellega, et ELi sisest geograafilist liikuvust ei toetata piisavalt (sotsiaalkindlustus, maksustamine ja kutsekvalifikatsiooninõuded on ühtlustamata ning esineb juriidilisi ja haldustõkkeid).

[14] COM(2012) 173 (final).

EL on mõned neist tõketest juba kõrvaldanud. Loodud on ELi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise süsteem ja ELi sotsiaalkindlustuse koordineerimise süsteem, millega tagatakse, et mujale rändavad töötajad ei kaotaks oma omandatud õigusi.

Komisjon esitas hiljuti ettepaneku võtta vastu direktiiv, millega nähakse ette meetmed töötajate vaba liikumise õiguse kasutamise lihtsustamiseks,[15] toetades mujale siirduvaid töötajaid ning tagades, et nad saavad vastuvõtjariigis nõu, teavet ja abi ning et neil on ka tegelikult võimalik saada õiguskaitset diskrimineerimise vastu.

Kuid töö otsimine teises ELi liikmesriigis on ikka veel keeruline ja seotud koormavate haldusnõuetega. Lisaks võib see kahjustada isiku sotsiaalkindlustusega seotud õigusi. Oma aruandes ELi kodakondsuse kohta kutsus komisjon üles kasutama kõiki olemasolevaid eeskirju, et võimaldada tööotsijatel mõnes teises liikmesriigis töö otsimise ajal saada töötushüvitist kuni kuue kuu jooksul[16]. 2014. aastal kavatseb komisjon esitada määruste (EÜ) nr 883/2004 ja (EÜ) nr 987/2009 töötust käsitleva peatüki läbivaatamise ettepanekud, et lihtsustada töötushüvitiste andmist piiriüleste juhtumite korral ja suurendada õigusaktide tõhusust.

Samal ajal tuleb komisjonil ja liikmesriikidel kiiresti astuda samme eri riikide tööjõu pakkumise ja nõudluse paremaks tasakaalustamiseks, eelkõige arendades EURESi võrgustiku alusel välja üleeuroopalise värbamis-, töölerakendamis- ja töövahendusteenuse. Veel 2013. aastal esitab komisjon ettepaneku, mille eesmärk on parandada vabade töökohtade ja töötaotlejate vahendamist ja liikuvuse tugiteenuseid tööotsijatele ja tööandjatele ning üldiselt tugevdada liikmesriikide vahelist koordineerimist ja liikuvusstrateegiate juhtimist.

4.3 Majandus- ja rahaliidu süvendamine: kaalukad eesmärgid ja tegevuse õige järjestamine

Praegune majandus- ja rahaliit on detsentraliseeritud, põhinedes liikmesriikide fiskaalpoliitikal, ning toimib eeskirjadepõhises raamistikus. Fiskaalpoliitika stabiliseerivat rolli teostavad liikmesriigid vastavalt aluslepingute ning stabiilsuse ja kasvu paktiga kehtestatud reeglitele. Liikmesriigid võivad teatavatel tingimustel kasutada majandusvapustuste pehmendamiseks automaatseid stabilisaatoreid (maksutulu vähendamine ja sotsiaalkulude suurendamine majanduslanguse ajal), võttes arvesse sotsiaalteenistuste suhtelist suurust. Samal ajal kuulub hoolekandepoliitika (eelkõige sotsiaalhüvitiste süsteemid) aluslepingu kohaselt liikmesriikide pädevusse, mis tähendab, et automaatsete stabilisaatorite ülesehituse, tõhususe ja toimimise eest vastutavad liikmesriigid ja selles valdkonnas esineb liikmesriikide vahel erinevusi.

Komisjoni tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu tegevuskavas on esitatud igakülgne visioon selle kohta, kuidas tugevdada ja stabiliseerida liidu rahandus-, eelarve-, majandus- ja poliitikavaldkonna ülesehitust. See mõjutab ka majandus- ja rahaliidu sotsiaalset mõõdet. Tegevuskavas loetletakse meetmed, mis on komisjoni arvates vajalikud lühikeses, keskpikas ja pikas perspektiivis. Samamoodi tuleb tegevus rangema vastutuse ja majandusdistsipliini nimel ühendada suurema solidaarsuse ja finantstoetusega. Osa meetmetest on võimalik vastu võtta praeguste aluslepingute alusel, teised aga nõuavad kehtivate aluslepingute muutmist ja ELile täiendava pädevuse andmist.

[15] COM(2013) 236 (final).
[16] COM(2013) 269 (final).

Majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme arendamise seisukohast on eriti olulised tegevuskava järgmised osad.

Pidades silmas lühemat perspektiivi tegi komisjon ettepaneku luua ELi majandusjuhtimise ja eelarve raames mitmeaastasest finantsraamistikust eraldi seisev rahastamisvahend ja kasutada seda tasakaalu parandamiseks, kohandamiseks ja seega ka euroala majanduskasvu toetamiseks. Tegemist oleks fiskaalvõimekuse suurendamise ja poliitika koordineerimise mehhanismide tihedama integreerimise esimese etapiga. Kehtivat raamistikku tuleks veelgi tugevdada, tagades suuremate reformiprojektide eelneva kooskõlastamise ja luues lähenemise ja konkurentsivõime rahastamisvahendi, mis kujutaks endast kohustuste võtmise raamistikku ja millest toetataks struktuurireformide kiiret rakendamist.

Rahalist toetust antakse nendele reformipakettidele, mis on kokku lepitud ja olulised nii kõnealuse liikmesriigi kui ka majandus- ja rahaliidu hea toimimise seisukohast. Rahalise toetuse kasutamise võib kindlaks määrata osana asjaomaste liikmesriikide ja komisjoni vahel sõlmitud kokkuleppest. Lähenemise ja konkurentsivõime rahastamisvahend aitaks majanduspoliitika edasist integreerimist ühendada rahalise toetusega vastavalt põhimõttele, et suurema vastutusega kaasneb suurem solidaarsus.

Rahastamisvahendi saab luua teisese õigusaktiga.

Lähenemise ja konkurentsivõime rahastamisvahendit tuleks järk-järgult suurendada, et selle vahenditega saaks kriisiolukorras toetada ka suurte liikmesriikide majanduse struktuurireforme.

Pärast suveräänsuse ning koos sellega vastutuse ja solidaarsuse järk-järgulist üleandmist Euroopa tasandile võib kaugemas tulevikus muutuda võimalikuks ka euroala autonoomse eelarve loomine, milles ettenähtud vahenditest piisaks euroala liikmesriike tabanud majandusvapustuste leevendamiseks. Keskeelarve võiks olla majandus- ja rahaliidu tasandi stabiliseeriv vahend, millega toetatakse kohanemisvõimet asümmeetrilise mõjuga majanduslanguste puhul, hõlbustatakse suuremat majandusintegratsiooni ja lähenemist ning välditakse pikaajalisi vahendite ülekandeid. Üldiselt saaks ühise vahendi abil saavutada suurema stabiliseeriva jõu võrreldes praeguse struktuuriga. Kui suureks see fiskaalvõimekus lõpuks kujuneb, sõltub soovitud integratsioonitasemest ja tahtest viia läbi sellega kaasnevaid poliitilisi muudatusi.

Makromajanduse stabiliseerimisele suunatud ühine vahend pakuks tagatissüsteemi, mille abil majandusvapustustega seonduvad riskid hajutatakse liikmesriikide vahel, vähendades seeläbi riikide tulu kõikumist.

Kõige lihtsamalt kirjeldades oleks asümmeetrilise mõjuga majanduslanguse stabiliseerimiseks mõeldud stabiliseerimisskeemi jaoks vaja rahalisi netomakseid, mis on miinusmärgiga headel ja plussmärgiga halbadel aegadel. Näiteks saaks lihtsa skeemi abil määrata kindlaks riikide netoosaluse/-maksed vastavalt nende SKP lõhe suurusele (võrreldes keskmisega). Selline süsteem peaks keskmises perspektiivis ühe riigi suhtes olema rahaliselt neutraalne, kuid see sõltub ka riigi suhtelisest suurusest.

Teise võimalusena võidakse nõuda, et fondist tehtavate väljamaksete eesmärk määratakse eelnevalt kindlaks ja need oleksid vastutsüklilise mõjuga (nagu nt Ameerika Ühendriikide töötuskindlustusmaksete süsteem, milles föderaalse fondi kaudu hüvitatakse 50 % töötuskindlustusmaksetest, mis ületavad standardkestust, kuni teatava maksimumini, sõltuvalt teatavast töötuse määrast, mis suureneb). Süsteemid peaksid toimima nii, et vältida riigiti pidevat vahendite ülekandmist. Teisisõnu peaksid need olema koostatud nii, et ükski riik ei oleks liiga pika aja vältel skeemist kasusaaja ega süsteemi panustaja.

Selleks oleks vaja oluliselt muuta aluslepingut, kuna praegu puudub ELil pädevus neid meetmeid euroalas või ELis kehtestada. Lisaks ei saa EL tegutseda olukorras, kus eelarvealane pädevus kuulub liikmesriikidele. ELi pädevus tööhõivevaldkonnas on piiratud stimuleerivate meetmetega liikmeriikidevahelise koostöö edendamiseks ja nende tegevuse toetamiseks, kuid ei hõlma ühtlustamist (vt ELi toimimise lepingu artikkel 149) ning sotsiaalkindlustuse ja sotsiaalkaitse valdkonnas on tal on vaid õigus võtta vastu direktiive, millega kehtestatakse minimaalsed nõuded liikmesriikide süsteemidele, mille põhimõtted ja finantstasakaalu määravad kindlaks liikmesriigid (vt ELi toimimise lepingu artikkel 153). Praeguse pädevuse jaotuse ja aluslepingutega kehtestatud omavahendite süsteemi juures ei saa lähtuda ka artiklis 352 sätestatud paindlikkuse klauslist, sest makromajandusliku stabiliseerimise süsteemide loomine väljuks praeguste lepingute raamest. Seetõttu peaks see toimuma aluslepingute muutmise menetluse teel ilma selliste muudatuste tegemise korda järgimata. Teiste sõnadega oleks käesolevas lõppetapis vaja aluslepingud põhjalikult läbi vaadata ning samal ajal, nagu tegevuskavas ette nähtud, peaks toimuma proportsionaalne poliitiline integratsioon vastavalt demokraatliku õiguspärasuse ja aruandekohustuse põhimõtetele.

5. SOTSIAALDIALOOGI TUGEVDAMINE

ELi tasandi sotsiaaldialoogil on oluline roll Euroopa sotsiaalse turumajanduse arendamisel ning kasu loomisel tööandjatele ja töötajatele, samuti majandusele ja ühiskonnale tervikuna. Majanduse juhtimise tugevdamise seisukohast on ülitähtsal kohal sotsiaalpartnerite kaasamine poliitilistesse aruteludesse ja otsustusprotsessidesse. See ei ole vajalik mitte ainult võetavate poliitikameetmete ja nende asjakohase rakendamise eest vastutuse suurendamiseks, vaid ka poliitika koordineerimise tõhususe suurendamiseks euroala tasandil. Seepärast on äärmiselt oluline panustada sotsiaaldialoogi tugevdamisse nii Euroopa kui ka riiklikul tasandil.

Riiklikul tasandil on sotsiaalpartneritel oluline roll tööturu eeskirjade ja palkade kehtestamisel. Sotsiaalpartnerid saavad kolmepoolsete konsultatsioonide kaudu oluliselt mõjutada selliseid muid struktuuripoliitika valdkondi nagu sotsiaalkindlustuse valdkond. ELis on riiklike töösuhete süsteemid eelkõige palkade kujundamise osas erinevad ning palgaläbirääkimise korraldamist käsitlevad otsused kuuluvad liikmesriikide pädevusse. Samuti on sotsiaalpartneritel oluline roll selliste meetmete rakendamisel nagu õpipoisiõpe või tõhus elukestev õpe.

Mehhanisme on võimalik veelgi tõhustada ja kaasata sotsiaalpartnerid majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimisse ELi tasandil.

5.1 Olemasolevate foorumite maksimaalne kasutamine

ELi tasandil võtavad sotsiaalpartnerid osa kaks korda aastas peetavast makromajanduslikust dialoogist ning osalevad kaks korda aastas kolmepoolse sotsiaaltippkohtumisel kõrgeimal poliitilisel tasandil toimuvas arvamustevahetuses.[17] Nii makromajanduslik dialoog kui ka kolmepoolne sotsiaaltippkohtumine on olulised võimalused sotsiaalpartnerite kaasamiseks Euroopa poolaasta protsessi.

Komisjon on veendunud, et sotsiaalpartnereid on võimalik ELi ning majandus- ja rahaliidu juhtimisse veelgi enam kaasata, austades samal ajal täielikult nende sõltumatust. Erinevate

[17] Kolmepoolne sotsiaaltippkohtumine (TSS) on toimunud alates 1997. aastast, kuid ametlikult pandi sellele alus 2003. aastal (otsus 2003/174/EÜ) ja see on nüüd lisatud Lissaboni lepingusse. Makromajanduslik dialoog loodi 1999. aastal eesistujariigi järelduste alusel (Euroopa Ülemkogu Kölni kohtumine).

foorumite vahelist sünergiat ja vastastikust täiendavust saaks veelgi enam ära kasutada, eelkõige selleks, et edendada ühtsust ja vältida paralleelseid protsesse. Suurema läbipaistvuse ja parema teabevahetuse tagamiseks peaksid aruannete koostamine ja järelmeetmed olema süstemaatilisemad ning foorumite koosseis ühtlasem. Kahepoolse sotsiaaldialoogi potentsiaali tuleks senisest paremini ära kasutada ning riiklike sotsiaalpartnerite esindatuse taset tuleks kõigil foorumitel suurendada, eelkõige sotsiaaldialoogi komitee raames.

Olemasolevad foorumid on oma kasulikkust tõestanud. Uute dialoogivormide loomist tuleks kaaluda vaid pärast nende vajalikkuse ühiselt läbiviidavat hindamist.

Makromajanduslik dialoog on kõrgetasemeline foorum, mis võimaldab nõukogul, komisjonil, Euroopa Keskpangal ja Euroopa sotsiaalpartnerite esindajatel vahetada ELi tasandil seisukohti. See loodi konkreetse eesmärgiga edendada korrapärast dialoogi makromajanduspoliitika kujundamise üle euroalal. Sellel on kahetasandiline struktuur: poliitiline ja tehniline. Poliitilise dialoogi eest hoolitseb rotatsiooni korras nõukogu eesistujaks olev liikmesriik (keda aitavad kaks järgmist eesistujariiki) ning sellele eelneb tehniline ettevalmistav kohtumine.[18]

Majanduskasvu- ja tööhõivealane **kolmepoolne sotsiaaltippkohtumine** on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 152 kui ELi tasandi sotsiaaldialoogi lahutamatu osa. Kolmepoolse sotsiaaltippkohtumise eesmärk on tagada kõrgeima taseme sotsiaaldialoog nõukogu eesistujariigi (ja kahe järgmise eesistujariigi), komisjoni ning tööandjate ja töötajate esindajate vahel. Tippkohtumine toimub eri tootmisharusid hõlmava dialoogi kontekstis ning seepärast käsitletakse selle raames kõiki majandussektoreid ja ELi tööjõudu puudutavaid küsimusi.

Samuti arutatakse tööhõive- ja sotsiaalpoliitikaga seotud küsimusi korrapäraselt (kaks korda aastas) tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste (EPSCO) nõukogu ja ELi sotsiaalpartnerite mitteametlikel kohtumistel. Lisaks sellele on lepingus sätestatud konsultatsioonimehhanism komiteede ja ELi sotsiaalpartnerite vahel (ELi toimimise lepingu artiklid 150 ja 160).

5.2 Konsulteerimine Euroopa poolaasta jooksul

ELi institutsioonides valitseb suur üksmeel selles suhtes, et sotsiaalpartnereid tuleb Euroopa juhtimisse, eelkõige Euroopa poolaasta protsessi senisest paremini kaasata. Ühest küljest tuleb sotsiaalpartnerite sõltumatust ja riiklike tavade mitmekesisust küll arvestada (kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 152 ja artikli 153 lõikega 5), teisest küljest peab majandus- ja rahaliidu juhtimise tõhusamaks ja kaasavamaks muutmiseks sotsiaalpartnerite osalemine majandus- ja tööhõivepoliitika väljatöötamisel ja rakendamisel olema proportsionaalne järelevalve- ja kooskõlastusmehhanismide arenguga. Sotsiaalpartneritega riiklikul tasandil peetavad konsultatsioonid on olulised eelkõige riiklike reformikavade vastuvõtmise ja riigipõhiste soovituste rakendamise ajal. Konsulteerimine on oluline nii tööturgu puudutavates küsimustes kui ka üldiste majandus- ja sotsiaalküsimuste ning nendega seotud meetmete puhul.

Kindlasti on võimalik senisest paremini kasutada ära olemasolevaid Euroopa sotsiaaldialoogi mehhanisme, et sotsiaalpartneritega õigeaegselt ja tõhusalt konsulteerida ELi tasandi otsustusprotsessi olulistel etappidel. Selleks, et konsultatsioonid oleksid tõhusad, tuleb nendesse kaasata ka sotsiaalpartnerite riiklikud organisatsioonid. See saab toimida vaid siis, kui liikmesriigid parandavad vastavalt oma riiklikele tavadele ka viisi, kuidas sotsiaalpartnereid kaasatakse käimasolevate reformide üle toimuvatesse aruteludesse, nende

[18] Raamistiku määrab kindlaks majanduspoliitika komitee.

väljatöötamisse ja rakendamisse. Selle, mil viisil sotsiaalpartneritega arutatakse riigipõhiseid soovitusi, määravad vastavalt oma eeskirjadele ja tavadele kindlaks liikmesriikide valitsused. Komisjon kutsub liikmesriike siiski üles sotsiaalpartneritega analüüsima riigipõhiste soovituste rakendamist ja kõiki asjakohaseid reforme ning lisama nende arvamused riiklike reformikavade juurde.

Komisjon teeb ettepaneku parandada praegust konsulteerimisprotsessi järgmiselt:

Enne iga-aastase majanduskasvu analüüsi vastuvõtmist kohtub komisjon ELi sotsiaalpartneritega **sotsiaaldialoogi komitee** raames, et kuulda nende seisukohti uute prioriteetide kohta ja saada tagasisidet eelmise Euroopa poolaasta tulemuste kohta. Selle konsulteerimise põhisõnumid edastatakse nõukogule oktoobris toimuval kolmepoolsel sotsiaaltippkohtumisel. Komisjon lisab oma töösuhteid käsitlevale aruandele sotsiaalpartnerite kirjalikud arvamused, mida pooled on eelnevalt arutanud ja milles nad on kokku leppinud.

Pärast iga-aastase majanduskasvu analüüsi vastuvõtmist korraldab komisjon ELi sotsiaalpartnerite ja nendega seotud riiklike osalejatega sotsiaaldialoogi komitee raames arutelu, mille käigus käsitletakse nimetatud dokumenti ja ühist tööhõivearuannet. Selle kohtumise eesmärk on edendada vastastikust mõistmist ootuste ja probleemide osas. Arutelul keskendutakse aruandes sisalduvatele tööhõive ja sotsiaalarenguga seotud peamistele näitajatele, majandus- ja sotsiaalreformide põhiaspektidele, nende reformide tööhõivealasele ja sotsiaalsele mõõtmele ning nende koordineerimisele. Vajaduse korral hõlmab arutelu ka arvamustevahetust sotsiaalpartneritele otsest huvi pakkuvatel teemadel, näiteks palkade ja kollektiivsete palgaläbirääkimiste süsteem. Sotsiaalpartnerite sõnastatud arvamusi levitatakse asjakohaselt. Kõnealune konsulteerimine on täienduseks komiteede (tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee) ja ELi sotsiaalpartnerite sekretariaatide vahelisele arvamustevahetusele ning aitab valmistada ette märtsis toimuvat kolmepoolset sotsiaaltippkohtumist.

Kolmepoolne sotsiaaltippkohtumine jääb endiselt kõige kõrgematasemeliseks kohtumiseks, mis võimaldab komisjonil, nõukogul ja Euroopa sotsiaalpartneritel käsitleda majanduskasvu ja tööhõivega seotud poliitikavaldkondi. Märtsis toimuval kolmepoolsel sotsiaaltippkohtumisel keskendutakse Euroopa poolaastale. Selle arutelud valmistab ette tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste (EPSCO) nõukogu. Kõrgetasemelistele poliitilistele dialoogidele peaks eelnema sotsiaaldialoogi komitee korraldatav tehniline ettevalmistav kohtumine. Komisjon esitab ettepaneku muuta otsust, millega loodi kolmepoolne sotsiaaltippkohtumine, et kohandada seda Lissaboni lepinguga loodud uue institutsioonilise raamistiku ning majanduskasvu ja tööhõive integreeritud strateegiaga.

Tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee raames toimuvate temaatiliste dialoogide praegust struktuuri tuleks edasi arendada ja ühtlustada. Konsulteerimisprotsessi võiks täiendada *ad hoc* kohtumistega või töökorraldusega, mis võimaldab sotsiaalpartnereid paremini kaasata aruteludesse asjakohaste poliitiliste küsimuste üle, võttes arvesse nende vastutust ja tundlikkust, mis sotsiaalpartneritel nimetatud küsimuste suhtes võib olla (näiteks noorte tööhõive, palgad, pensionid ja tervishoiureformid jne).

Tuginedes oma aruandele töösuhete kohta Euroopas ning Euroopa Töösuhete Vaatluskeskuse Eurofoundi raames tehtavale tööle, toetab komisjon ka edaspidi sotsiaaldialoogi arengu jälgimist kõikjal ELis.

6. KOKKUVÕTE

Hiljuti läbi viidud ELi majanduse juhtimise tõhustamist käsitlevate muudatuste eesmärk on tugevdada majandus- ja rahaliitu, parandada mõningaid puudusi selle algses ülesehituses, muuta see konkurentsivõimelisemaks ja majanduskasvu edendavaks. Komisjon on seisukohal, et majandus- ja rahaliidu sotsiaalse mõõtme arendamine on selles protsessis väga olulisel kohal. Seepärast on oluline arendada olemasolevaid majanduse juhtimismehhanisme ja poliitikavahendeid selliselt, et võtta arvesse ja lahendada tööhõive- ja sotsiaalpoliitikaga seotud probleeme ELis, aidates kõigil liikmesriikidel kasutada ära majanduskasvu ja tööhõivepotentsiaal ning parandada sotsiaalset ühtekuuluvust kooskõlas ELi eesmärkidega.

Hästitoimiv rahaliit eeldab paindlikke turgusid ja kohaseid institutsioone, kes tegutseksid sotsiaalse olukorra parandamise eesmärgil ja pakuksid asjakohaseid riiklikke turvavõrgustikke.

Majandus- ja rahaliidu sotsiaalset mõõdet on võimalik tugevdada, parandades osana Euroopa poolaasta protsessist tööhõive- ja sotsiaalpoliitika alaste tegevusmeetmete ja arengusuundade koordineerimist ja jälgimist, suunates tegevust ja rahalisi vahendeid sotsiaalse kitsikuse vähendamisele, kõrvaldades piiriülese tööjõu liikuvuse tõkked ELis ja tõhustades sotsiaaldialoogi rolli.

Komisjon soovib teiste ELi institutsioonide, liikmesriikide ja sotsiaalpartneritega teha koostööd selle nimel, et saavutada kõnealuses valdkonnas kiire edu.

Lisa: Soovituslik tabel peamisi sotsiaal- ja tööhõivealaseid näitajaid käsitleva tulemustabeli jaoks

(analüüsimiseks 2014. aasta Euroopa poolaasta ühise tööhõivearuande eelnõus)

NÄITAJAD	**Töötuse määr (%)**	**Mittetöötavate ja mitteõppivate noorte määr (NEET) (%) ja noorte töötuse määr**	**Muutus kodumajapidamiste kasutatavas reaalses kogutulus (GDHI)**	**Vaesusriski määr 18-64 (%)**	**Ebavõrdsus (sissetulekukvintiilide suhte kordaja)**
Sihtpopulatsioon	Aktiivne elanikkond	Noored (18–24)	Kogurahvastik	Tööealine elanikkond	Kogurahvastik
Andmeallikad ja muutused	Tööjõu-uuring (aastane muutus)	Tööjõu-uuring (aastane muutus)	Rahvamajanduse arvepidamine	Sissetulekuid ja elamistingimusi käsitlev ELi statistika (EU-SILC) (aastane muutus)	Sissetulekuid ja elamistingimusi käsitlev ELi statistika (EU-SILC)
Põhjendus näitaja kasutamiseks	Tööturu üldine areng; toodangu ja tootlikkuse vähenemine; konkurentsivõime; sotsiaalne ühtekuuluvus	Tööalase konkurentsivõime ja tootlikkuse vähenemine; oskuste vastavus; haridus- ja tööturuasutuste toimimine; konkurentsivõime; sotsiaalne ühtekuuluvus	Kogunõudlus; tööturult saadavate sissetulekute piisavus; asendussissetuleku tagamise skeemide tõhusus	Vaesuse üldine areng (rõhuasetusega vaeste inimeste tegelikele sissetulekutele); sotsiaalne ühtekuuluvus; inimkapitali vähenemine	Tööturu killustatus ja ebakindlus; võrdsed võimalused; kogunõudlus ja sotsiaalne ühtekuuluvus
Tööhõive olukorra jälgimise vahendit, sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahendit ja ühist hindamisraamistikku kasutatakse peamiste näitajate tõlgendamisel	***Tulemustabeli üksikasjalik tõlgendamine põhineks tööhõive olukorra jälgimise vahendi (EMP), sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahendi (SPPM) ja ühisel hindamisraamistikul (JAF) tervikuna.*** *Allpool on esitatud mõned näited näitajatest, et illustreerida, kuidas EMPi, SPPMi ja JAFi kasutamine aitaks tõlgendada põhinäitajaid:*				
	Pikaajalise töötuse osakaal; tööhõive määr (M/N, vanuse, oskuste taseme järgi); mittevabatahtlik osalise / ajutise tööajaga töötamine; vabade töökohtade määr (keskmiselt	Noorte töötuse määr; NEET-noored vanuserühmade 15–18, 18–19, 20–24 kaupa; noorte tööhõive määr; koolist väljalangenud	Töötasu panus (palgatöötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad) kodumajapidamiste kasutatavasse kogutulusse; tegelik tööjõu ühikukulu;	Kinnistunud vaesusriski määr (%); vaesuse tõsidus, vaesuse süvik; vaesuse muud mõõtmed; palgavaesus, tööta kodumajapidamised; suur materiaalne puudus, vaesuse või	Killustatuse näitajad (mittevabatahtlik ajutise / osalise tööajaga töötamine, üleminekud tööturul (lepingu liigi või töötasu taseme kaupa jne); ebavõrdsuse muud näitajad tööturul

	kolme aasta kohta); muud näitajad aktiivsete tööturumeetmete hõlmatuse kohta		kodumajapidamiste säästumäär; kodumajapidamiste võla suhe sissetulekusse , töötushüvitiste hõlmavuse määr	sotsiaalse tõrjutuse riski (AROPE) määr vanuserühma kaupa (laste vaesus, tööealiste vaesus, eakate vaesus)	(kirjaoskuse lõhe (PISA), sooline palgalõhe, sissetulekute erinevused (va töötud)

Lisa: Soovituslik tabel täiendavate sotsiaal- ja tööhõivealaste abinäitajate kohta häiremehhanismi aruandes

NÄITAJAD	**Tööturul osalemise määr (%)**	**Pikaajalise töötuse määr (%)**	**Noorte töötuse määr (%)**	**Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse riski (AROPE) määr (%)**
Sihtpopulatsioon	Tööealine elanikkond (15–64aastased)	Aktiivne elanikkond	Aktiivne elanikkond samas vanuserühmas (15–24aastased)	Kogurahvastik
Andmeallikad ja muutused	Eurostat, tööjõu-uuring /tase ja areng aja jooksul	Eurostat, tööjõu-uuring / tase ja areng aja jooksul	Eurostat, tööjõu-uuring / tase ja areng aja jooksul	Eurostat, sissetulekuid ja elamistingimusi käsitlev ELi statistika / tase ja areng aja jooksul
Põhjendus näitaja kasutamiseks	Täiendab töötuse määra näitajat, kuna osutab liikumistele hõivatuselt mittehõivatusele ja vastupidi. See võimaldab vaadelda motivatsiooni pärssivaid struktuurseid tegureid tööd mitte otsida, samuti nn lootusetuse mõju, mis on põhjustatud pikaajalisest töötusest, deklareerimata tööst,	Osutab tööturu struktuursetele probleemidele, näit kvalifikatsiooni mittevastavus, sees- ja väljasolijate probleemid. Viitab vähestele väljavaadetele tööturule naasta ja suurenenud pikaajalise töötuse ohule.	Võimaldab mõõta tööturule varakult ja tõenäoliselt madala kvalifikatsiooniga tulijate probleeme; pikaajalisel töötuse perioodil karjääri alguses võivad olla pikaajalised tagajärjed tulevastele sissetulekuga seotud väljavaadetele ja seotusele tööturuga.	Koondnäitaja, mis mõõdab vaesuse eri mõõtmeid

	hõivatusest mitteametlikus sektoris ja vaegtööhõivest põllumajanduses.			
Lisanäitajad	ei kohaldata	ei kohaldata	NEET-noored (mittetöötavate ja mitteõppivate noorte määr kogu 15-24 aastaste vanuserühmas)	Elemendid: vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse riski (AROP) määr, mis hõlmab suhtelist vaesust, suures materiaalses puuduses elavate inimeste määr, mis viitab absoluutsele vaesusele, isikud, kes elavad madala tööhõivega leibkondades

Tööhõive ja sotsiaalse olukorraga seotud probleemide seire ja järelevalve tõhustamine Euroopa poolaasta raames

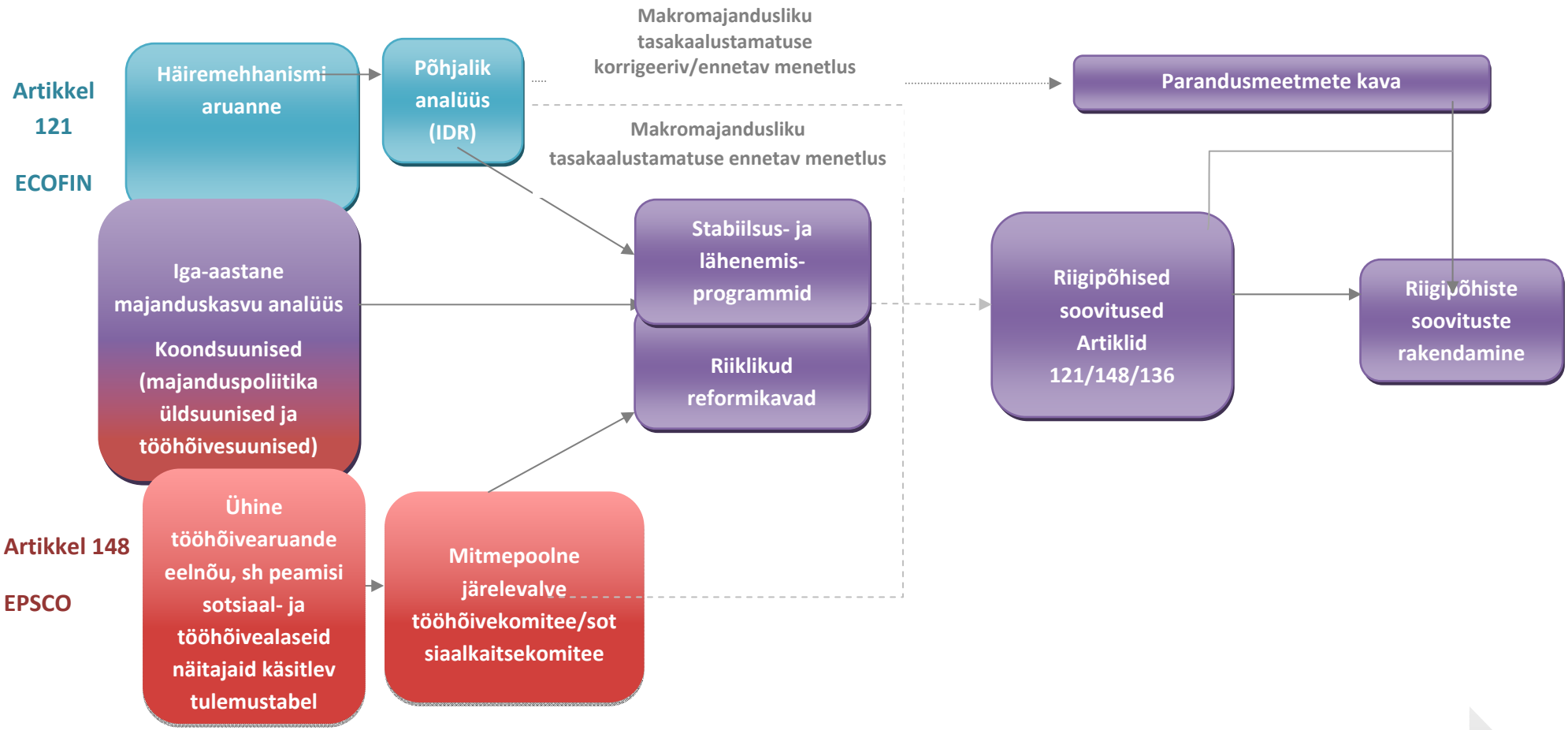

Oktoober: Kolmepoolne sotsiaaltippkohtumine, sügisene Euroopa Ülemkogu

November: Makromajanduslik dialoog, komisjon avaldab iga-aastase majanduskasvu analüüsi, häiremehhanismi aruande, ühise tööhõivearuande eelnõu

Veebruar/märts: ECOFIN & EPSCO, makromajanduslik dialoog, kolmepoolne sotsiaalpartnerite tippkohtumine, kevadine Euroopa Ülemkogu

Aprill: Stabiilsus- ja lähenemisprogrammide & riiklike reformikavade lõpuleviimine (koos riikide sotsiaalpartneritega)

Mai/juuni: Komisjon esitab riigipõhised soovitused; arutelu nõukogu komiteedes, EPSCO & ECOFIN

Juuni/juuli: Euroopa Ülemkogu annab nõusoleku ja nõukogu võtab riigipõhised soovitused vastu